

ποῖον κατέλειψεν ἡ πλειοψηφία, παρητήθη ἀμέσως. Ἡ σύνθεσις Οὐγγικῶν ὑπουργείου δὲν ἦτο ἐν τοσούτῳ ἀνευ δυσκολιών. Ὁ Βροῦμ ἀπεποιήθη πολλάκις νὰ μετασχητῇ τῆς ἐξουσίας· ἀλλ' ὁ Λόρδ Γρέϋ, ἀναλαβὼν τὴν συγκρότησιν νέου ὑπουργείου, ἐνίκησε τὴν ἀντίστασιν του, καὶ ἐπρόσφερεν εἰς αὐτὸν τὸ ἐξοχώτερον ἀξίωμα τοῦ Βασιλείου, τὸ τοῦ Καγγελαρίου. Ὀνομασθεὶς δὲ Βαρῶνος ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ Λόρδ Βροῦμ καὶ Βῶ, ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ ἐριοφόρου σάκκου καὶ προέδρευσε τὴν ἄνω βουλὴν. Ἐκτοτε ὁ εὐγενὴς Λόρδος συνεταυτίσθη, οὕτως εἰπεῖν, μετὰ τὴν βουλευτικὴν μεταρρύθμισιν, τὸ μέγα, τὸ δίκαιον, τὸ εὐστοχον ἐκεῖνο πολιτικὸν μέτρον, τὸ ὁποῖον μόνον ἤρκει νὰ δοξάσῃ τὸ ἐπιχειρησθὲν καὶ πραγματοποιηθῇ αὐτὸ ὑπουργεῖον. Ὁ νέος Καγγελάριος ὑπῆρξεν ὁ πλέον ἐνθερμὸς, ὁ πλέον δεινὸς ὑπερασπιστὴς τῆς ἐν τῇ βουλῇ τῶν Λόρδων, καὶ καταστρέφων γενναίως τὰς πολυαριθμοὺς καὶ ἐπικερδεῖς καταχρήσεις τοῦ κλάδου

τῆς Καγγελαρίας, τὰς ὁποίας ἡ συνήθεια εἶχε καθιερώσει, ἔδωκε παράδειγμα μεγίστης γενναιότητος καὶ ἀφιλοκερδείας.

Τὰ φιλελεύθερα πνεύματα δὲν ἐφαίνοντο ἱκανοποιημένα ἀπὸ μόνας τὰς γενηθείσας μεταρρυθμίσεις. Ἀλλ' ὁ Βροῦμ ἐδόξαζεν ἀδιστακτικῶς ὅτι δὲν ἦτο καιρὸς νὰ ὑποχωρήσῃ ἡ ἐξουσία εἰς δημοτικωτέρας ἀπαιτήσεις, καὶ ἦτο ἀποφασισμένος ν' ἀντισταθῇ μᾶλλον εἰς τὴν ὁρμὴν ἥτις ἀπῆτει καὶ νέας παραχωρήσεις· ἀλλ' ὁ χειμαρρὸς τῆς ἐλευθεροφροσύνης ἦτο ἀκάθεκτος, καὶ τὸ ὑπουργεῖον Γρέϋ, ἀποποιούμενον νὰ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην τῶν περαιτέρω μεταρρυθμίσεων, ἐπρόσφερε τὴν παραίτησίν του. Καὶ ὅμως ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ δικαιοσύνη δὲν ἐπεκαλέσθησαν πώποτε ἐπὶ ματαίῳ τὴν φωνήν του· ἀκλόνητος αὐτῶν ὑπερασπιστὴς καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχάς, κατέστη καύχημα τῆς Ἀγγλίας, καὶ τὸ ὄνομά του ἐγένετο γνωστὸν καθ' ὅλον τὸν κόσμον.

Ε. Μ.

Ο ΓΙΖΩΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΘΙΕΡΣΟΣ

ΩΣ ΡΗΤΟΡΕΣ.

ΚΑΤΑ ΚΟΡΜΕΝΙΝΟΝ.

Γιζώτος.

Ὁ χειμαρὸς τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τῶν 1848 συμπάρευσεν εἰς τὰ ἀφρίζοντα κύματά του καὶ τοὺς δύο μεγάλους ἀνταγωνιστάς, οἵτινες πρὸ μικροῦ ἀκόμη ἐφαίνοντο ἀντερίζοντες μόνον περὶ τῆς κληρονομίας τῶν 1830. Οἱ δύο ὅμως οὗτοι πολιτικοὶ πρωταθληταὶ ἦσαν ἐνταῦθα καὶ οἱ δύο ἐξοχώτεροι ῥήτορες τῆς Γαλλίας· διὰ τοῦτο ἴσως, ὅταν ᾔδη ἀποσύρονται τῆς σκηνῆς, θέλει ἀναγνωσθῇ μετὰ τινος περιεργείας ἡ ἐκτίμησις τῆς βουλευτικῆς εὐγλωτ-

Θιέρσος.

τίας αὐτῶν, γραφεῖσα ἐν 1838 ὑφ' ἐνὸς τῶν ἀγγλονομάτων τῆς Γαλλίας κριτικῶν, ἴσων κρατοῦντος πρὸς ἀμφοτέρους τὴν στάθμην, διότι αἱ δημοκρατικαὶ καὶ τοῦ ἀρχαίου τὸν διέθετον ἐπίσης δυσμενῶς πρὸς ἑκάτερον.

Α'. ΓΙΖΩΤΟΣ.

Ὁ Κ. Γιζώτος εἶναι μικροφυὴς καὶ ἰσχνός· ἔχει δὲ ἐμφαντικὴν τὴν μορφήν καὶ τὸ ἐλεῖμμα ἐμ-

πυρον· τὴν δὲ χειρονομίαν καὶ τὴν ὄψιν αὐστηράν πως καὶ σχολαστικὴν, ὡς ὅλοι οἱ καθηγηταί, καὶ μάλιστα οἱ τῆς δογματιστικῆς αἰρέσεως, τῆς αἰρέσεως τῆς ὑπεροφίας. Ἡ δὲ φωνὴ τοῦ εἶναι ἔντονος, λαμπρά, καταφατικὴ, δύσκαμπτος μὲν πρὸς τὰς εὐλογίστους τῆς ψυχῆς κινήσεις, ἀλλ' οὐδ' ὑπόκωφος οὐδὲ συγκεκαλυμμένη συνήθως.

Ὁ Κ. Γιζώτος εἶναι δόκιμος φιλόλογος, ἰσορρῶς ἐπίσημος, καὶ πρωτεύει μετὰ τῶν δημοσιογράφων τῆς ἀγγλικῆς σχολῆς. Εἶναι δὲ καὶ ἐγκρατέστατος τῶν ἀρχαίων καὶ νέων γλωσσῶν· ἀλλ' ὡς συγγραφεὺς δὲν ἔχει οὔτε ἀκρίβειαν ὅρους, οὔτε λαμπρότητα φαντασίας, οὔτε βάθος συλλογισμοῦ. Εἶναι ἥττον νεφελώδης ἀπὸ τὸν Κ. Κουσίνον, καὶ χωρὶς νὰ ἔχη τὸν ὥραϊον καὶ εὐρὺν τρόπον τοῦ Ρούερου Κολλάρδου, ἔχει μεγαλητέραν ἰδεῶν ἀφθονίαν, εἶναι ἐκτενέστερος, ποικιλώτερος, θετικώτερος, καὶ φαίνεται ὅτι ἀνεμύγη περισσότερον εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων.

Ὡς ὅλοι οἱ δημηγόροι τῆς Γενέθης, τῆς ξηρᾶς ἐκείνης σχολῆς καὶ δογματικῆς, ὁμιλεῖ ἀδιακόπως καὶ αὐτὸς δι' ἀξιωματῶν, παραμελῶν τῆς γλώσσης τὰ ἄνθη. Εἶναι δὲ ἡ εὐγλωττία τοῦ δυσλόγιτος καὶ δυσκίνητος, καὶ ἡ ἀπαγγελία τοῦ εἶναι μονότονος, εἰ καὶ ἐμβριθὴς καὶ ἀδίστακτος. Τὸ πάθος ἐμφαίνεται εἰς τὴν λάμψιν τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ, ἐκεῖθεν μεταβαίνει ταχέως εἰς τοὺς χαρακτῆρας τοῦ ὥχρου τοῦ προσώπου, ἀλλ' ἀπορροφᾶται ταχέως, καὶ συγκεντρῶνται μᾶλλον ἐντὸς αὐτοῦ ἢ ὅτι ἀποκαλύπτεται ἐξωτερικῶς· σπανίως ἐκτοξεύει προσβλητικὰς προσωπικότητας, οὐδ' ἀποκαλεῖ τοὺς βουλευτὰς ἡ κατ' ὄνομα, ἢ καθ' ἡν κατέχουσι θέσιν ἐντὸς τοῦ βουλευτικοῦ περιβάλλου. Ἀλλ' ἐν ᾧ διαμαρτύρεται περὶ τῆς ἀγνότητος τῆς διαθέσεώς τοῦ, ἀκοντίζει κατὰ τῆς ἀντιπολιτεύσεως σαρκασμοὺς περιληπτικούς, ὧν τὸ κέντρον μένει εἰς τὴν πληγὴν ἀναπόσπαστον.

Ὁ Κ. Γιζώτος πραγματεύεται τὰ πολιτικὰ ζητήματα φιλοσοφικῶς, καὶ ὑπὸ ἔποψιν ὑψηλὴν, κατὰ τὸν τρόπον τοῦ διδασκάλου τοῦ, Κ. 'Ρ. Κολλάρδου· καὶ ἐκλέξας ἢ θέλει ἰδέαν, τὴν μετασχηματίζει εἰς ἀξίωμα, καὶ περὶ τὸ ἀξίωμα τοῦτο πυροῖ τοὺς συλλογισμοὺς τοῦ. Ἐπανερχεται δὲ ἀδιακόπως εἰς αὐτὴν, τὴν παριστᾷ μόνον εἰς τὸ βλέμμα τοῦ θεατοῦ, καὶ ἐπ' αὐτῆς προσκαλεῖ, στηρίζει τὴν προσοχὴν τοῦ ὥστε ὅλος ὁ λόγος τοῦ εἶναι μόνον ἀνάπτυξις ἐνὸς θέματος· ἂν ἄρα ἦναι ἀληθὴς ἡ ἀρχικὴ ἰδέα, ἀληθὴς εἶναι καὶ ὁ λόγος· ἂν δ' ἡ ἰδέα ἦναι ψευδής, καὶ ὁ λόγος εἶναι ψευδής. Ἀλλ' ἡ πλειονοψηφία εἰς ἣν ἀποτείνεται, συγκεκλιμένη ἐκ βουλευτῶν προκατειλημμένων, δὲν ὁμολογεῖ ποτὲ ὅτι τὸ θέμα εἶναι ψευδές, καὶ οὕτως ὁ Κ. Γιζώτος θριαμβεύει πάντοτε παρ' αὐτῇ διὰ τῆς μεθόδου τοῦ.

Εἶναι δὲ ἡ μέθοδος αὕτη εὐστοχος διὰ τὰς βουλευτικὰς συνελεύσεις· διότι πολυπληθεῖς ἀκροαταί, μὴ προσέχοντες πάντοτε καὶ συντόμως εἰς τὰ λεγόμενα, δὲν πείθονται διὰ μεγάλης ἰδεῶν ἀφθονίας, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ μιᾶς μόνης ἰδέας, ἐπιθετικῶς ἐκλελεγμένης, κατεργασμένης εἰς δόγμα καὶ ἀξίωμα ἀνηγμένης, καὶ ἀναφαινομένης ὑπὸ πᾶν σχῆμα καὶ τὸ πᾶσαν μορφήν. Αὕτη εἶναι τῷ ὄντι ἡ συνήθης ἐθοδὸς ὅλων τῶν καθηγητῶν, καὶ γνωστὸν ὅτι καθηγηταί ἦσαν καὶ ὁ Κ. Γιζώτος καὶ ὁ Κ. 'Ρ. Κολ-

λάρδος. Οἱ καθηγηταί ἀναγκάζονται νὰ ἐπαναλαμβάνωσι τὰς ἰδέας τῶν ἄλλως τὸ ἀκροατήριον δὲν τοὺς ἔννοεῖ. Καὶ ἂν θέλωσι νὰ ἀναπτύξωσι πολλὰ ἐνταῦτ' ἀξιώματα, ἡ προσοχὴ διαίρειται καὶ δὲν δύναται νὰ τὰ περιλάβῃ. Διὰ τοῦτο ὅλοι οἱ καθηγηταί κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην ὁμιλοῦσι, καὶ ἀπὸ τῆς καθέδρας τὴν μεταφέρουσιν εἰς τὸ βῆμα. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰς συνελεύσεις οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι προσεκτικώτεροι μαθητῶν, διὰ τοῦτο ὁ τρόπος οὗτος, ἐπιθετικῶς ἐφαρμοζόμενος, συνήθως ἐπιτυγχάνει.

Ὁ λόγος τοῦ Κ. Γιζώτου εἶναι σχοινοτενής, ὡς ὁ τῶν καθηγητῶν, καὶ ἡ διαλεκτικὴ τοῦ σχολαστικῆ ὡς ἡ τῶν θεολόγων. Μονότονος ὡς ἐκεῖνοι, καὶ ὡς οὗτοι ἀφηρημένος, μένει πάντοτε κάτοχος καὶ τῆς ἰδέας τοῦ καὶ τῆς λέξεώς τοῦ, διότι περιφρονεῖ πολυλάκεις τὰ πράγματα, καὶ ἐασμενίζεται εἰς τὰς ἰδεολογίας. Ἐξ αἰτίας τούτου σπανίως ἐκτίθεται εἰς τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ προφέρῃ τι ἀπερίσκεπτον, καὶ νὰ διδῇ πολλὴν λαβὴν εἰς τοὺς ἀντιπάλους τοῦ. Ἀλλὰ τῷ ἑλλείπουσιν αἱ εὐφυσίαι ἐκεῖναι κινήσεις, αἱ ὁρμαὶ τῆς καρδίας, αἱ ἐλλάψεις τῆς φαντασίας, αἱ περιπαθεῖς ἰδέαι, αἱ ἀπροσδόκητοι ἐκεῖναι στροφαί, αἵτινες αἰφνιδίως ἐκφεύγουσι τὸν ῥήτορα, τὸν ἀρραπαζοῦσι διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συγκινήσεως, καὶ μεταβιβάζουσιν αὐτὴν καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἀκρατῶν τοῦ. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὁ Κ. Γιζώτος δὲν εἶναι εὐγλωττος.

Ἡ ἀντιπολίτευσις ἐκλαμβάνει τὸν Κ. Γιζώτον ὡς σκληρὸν ἄνθρωπον. Καὶ τῷ ὄντι οἱ σπινθηροβολουῦντες ὀφθαλμοὶ τοῦ, τὸ ὥχρον προσώπῳ τοῦ, τὰ συνεσταλμένα τουχεῖλη τὸν παριστῶσιν ὡς διώκτην τινὰ καὶ καταδρομέα. Λέγεται δὲ περὶ αὐτοῦ ὅτι εἶπε τὴν διαβόητον ταύτην λέξιν· *Ἔστε ἀρελεήμονες*· ἀποτρόπαιον λέξιν, ἂν τὴν ἐπρόφερον ἀληθῶς!

Εἶναι βέβαιον ὅτι ἐσχάτως τὸν κατέλαβε διάπυρος καὶ κατηφὴς τις νόσος φανατισμοῦ. Ἀλλὰ τοῦτο πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τοῦ θέρους τὸν καύσωνα, ὅστις πάντοτε ἐξάπτει τινὰς ἐγκεφάλους, καὶ πολλοῦ γε καὶ δεῖ μετὰ τῆς θεωρίας τοῦ τρόμου ἢ ἐπέρσευσεν, ὅσον καὶ ἂν ἦναι ὥραία, καὶ μετὰ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς.

Παράδοξον εἶναι, ἀληθὲς ὅμως, ὅτι μοι εἶναι ἀδύνατον νὰ θεωρήσω τὸν Κ. Γιζώτον ὡς ἐπαναστάτην κολοσσαῖον. Νὰ μειδιάσω μᾶλλον μοι ἐπέρχεται ὅταν τὸν βλέπω παρὰ νὰ τρομάξω. Εἰς τὰ δόγματα τοῦ εἶναι θερμὸς μᾶλλον παρὰ εἰς τὰς πράξεις τοῦ τρομερός· καὶ μᾶλλον, κεφαλῆς τόλμην ἔχει, παρὰ καρδίας ἀπόφασιν καὶ χειρὸς· μᾶλλον ὑπόψῃλην ὑπὲρ ἑαυτοῦ, παρ' ἀγανάκτησιν κατὰ τῶν ἀντιπάλων τοῦ, καὶ κατ' αὐτῶν, περιφρόνησιν μᾶλλον ἢ μῖτος. Ἡ ὑπεροφία πληροῖ ὅλην τοῦ τὴν ψυχὴν, ὥστε δὲν ἀφίνει ἄλλο αἶσθημα εἰς αὐτὴν· δι' ὃ καὶ κατὰ κεφαλῆς ἂν φέρηται εἰς τὸ ἐάραθρον, δὲν ὁμολογεῖ ὅτι πνίγεται, ἔχων πίστιν ἀπεριόριστον καὶ τυφλὴν πρὸς τὸ ἄπταιστον τῶν ἰδίων ἰδεῶν καὶ πράξεων.

Καὶ πιστεύει μὲν εἰς τὴν εἰλικρίνειαν τῶν δημοκρατῶν, ἀλλ' ἐντραφεῖς εἰς τὰ ἀρχαῖα δόγματα τῆς ἀγγλικῆς ὀλιγαρχίας, θεωρεῖ τὴν ὀλιγαρχικὴν κυβερνήσιν ὡς τὸν ἐντελέστατον τῶν κυβερνητικῶν ὀργανισμῶν, καὶ πέποιθεν ὅτι εἶναι προοδευτικώτερος αὐτὸς τῶν ὑπερβολικωτέρων δημοκρατῶν.

Ὁ Κ. Γιζώτος δὲν εἶναι μοναρχικὸς, ἐξ αἰσθηματος, ἐξ ἀτομικῆς προσηλώσεως, διότι ἀδιαφορεῖ, ὡς

καὶ ὅλοι οἱ ὀπαδοὶ τοῦ, ἂν ὁ πρωτότοκος κλάδος βασιλεύῃ, ἢ ἂν ὁ δευτερότοκος, ἢ ἂν ὅστις δῆποτε ἄλλος κλάδος, καὶ δι' αὐτὸν ἀληθῆς κυβερνήσις εἶναι ἡ ἀριστοκρατία· ἡ ἀριστοκρατία τῶν εὐγενῶν, ἢ ἤθελεν ἀγαπήσει, ἂν ἦτον ὁ ἴδιος εὐγενῆς, ἡ ἀριστοκρατία τῶν ἀστῶν, πρὸς ἣν ἔχει συμπάθειαν, διότι εἶναι ἀστὸς ὁ ἴδιος.

Ὁ Κ. Γιζῶτος ἔχει δυσκαμψίαν τινὰ χαρακτήρος, ἐκλαμβανομένην πολλὰκις ἀντὶ εὐσταθείας, καὶ ἀπατώσαν πάντοτε καὶ τοὺς ὀπαδοὺς καὶ τοὺς ἀντιπάλους τοῦ. Αἱ βουλευτικαὶ συνελεύσεις, καὶ μάλιστα αἱ κυβερνώσαι πλειονοψηφίαι, ὅταν δὲν ἔχωσι θέλησιν, ἐπιθυμοῦσιν νὰ ταῖς τὴν κατασκευάζουσιν ἄλλοι, διὰ τοῦτο ἀγαπῶσι πολὺ τοὺς εὐτόλμους ἀποφασίζοντας, καὶ ἐπιθυμοῦσιν νὰ τὰς διοικῶσιν ἄλλοι, διὰ ν' ἀπαλλάττονται τοῦ κόπου τοῦ νὰ διοικῶσιν αὐταὶ ἑαυτάς. Τοῦ Κ. Γιζῶτου ἡ ἀπότομος εὐτολμία εὐάρεστος μὲν δὲν φαίνεται εἰς τοῦ Α. Φιλίππου τὸ ἀνακτοβούλιον, οὔτε εἰς τῆς Βουλῆς τὴν πλειονοψηφίαν, ἀλλὰ φαίνεται χεῖρσιμος. Εἰς τὰς κρίσεις στιγμὰς θέτει σαφῶς τὰ ζητήματα, καὶ προκαλεῖ τοὺς ἀντιπάλους τοῦ εἰς ὀριστικὰς ἐξηγήσεις· διὰ τοῦ στρατηγήματος τούτου, τὴν ἀντιπολιτεύσειν εἰς δεινὴν φέρων θέσιν, εἰς θέσιν ἀμύνης, ἐπέτυχε πάντοτε μέχρι τοῦδε, διότι ὁμολογητέον ὅτι κατ' εὐτυχίαν τοῦ ἀπῆντης προῖσταμέ- νους τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἄνδρας ἱκανοὺς μὲν βεβαίως, ἀλλὰ μαλακοὺς ὅπως δῆποτε, καὶ ἀμφιβρεπείς, ἀποφεύγοντας ν' ἀποκριθῶσι κατηγορικῶς, ὅταν ἐρωτῶνται ἂν ναὶ ἢ ἂν οὐ, καὶ οὕτω παραχωροῦντας ἀπὸ τῆς ἐπιθέσεως πλεονέκτημα. Ὁ ὑποχωρῶν ὅταν προκαλεῖται ὁμολογεῖ σχεδὸν ὅτι ἐνίκηθη.

Β'. ΘΙΕΡΣΟΣ.

Ὁ Κ. Θιέρσος δὲν ἔχει οὔτε μορφῆς ἑκφράσιν, οὔτε ἀναστήματος χάριν, ἀλλ' ὁμοιάζει τοὺς μικροὺς ἐκείνους κούρεῖς μεσημβρινῶν τινῶν πόλεων, τοὺς ἀπὸ πύλης εἰς πύλην περιφέροντας τὴν λεκάνην των. Ἡ στωμυλία τοῦ μετέχει τῆς ἀδόλσχίας τοῦ πολυπράγμονος γραϊδίου, καὶ ἡ ἠθοποιία τοῦ τῆς θρασύτητος τοῦ παιδίου τῶν δρόμων. Ἡ τονθορίζουσα φωνὴ τοῦ σχίζει τὴν ἀκοήν, καὶ τὸ θωρακεῖον τοῦ ἀμβωνος φθάνει μέχρι τοῦ ὤμου τοῦ, καὶ τὸν κρύπτει ὀλόκληρον. Προσθετέον δ' ὅτι κἀνείς δὲν ἔχει εἰς αὐτὸν πίστιν, οὔτε αὐτὸς ὁ ἴδιος, καὶ ἡ παροιμιακὴ πανουργία τοῦ καταστρέφει καὶ τὴν ἐλαχίστην τῶν λόγων του ἠθικὴν ἐντύπωσιν. Οὕτω λοιπὸν, φυσικὰ ἑλαττώματα, δυσπιστία τῶν ἐχθρῶν του καὶ αὐτῶν τῶν φίλων του, τὰ πάντα εἰσὶν ἐναντία του, καὶ ὅμως, ὅταν ὁ βραχὺς αὐτὸς ἄνθρωπος ἀναβῇ εἰς τὸ βῆμα, τὸ κυριεύει ἐντελῶς, μένει ἐπ' αὐτοῦ ἐν πλήρει ἀνέσει, καὶ τὴν ἀγγίχουσι ἔχει, τὴν ἀγγίχουσι, ὥστε οἱ ἀκραταὶ τοῦ, καὶ ὅταν κἀνὲν ἄλλο αἶσθημα αὐτῶν δὲν κινή, τὸν ἀκούουσιν ἀπὸ ἀπλῆς ἡδονῆς, καὶ δὲν δύνανται νὰ τῷ ἀρνηθῶσι τὸν φόρον τοῦ θαυμασμοῦ των.

Ὁ δὲ λόγος τοῦ οὔτε τὴν λαμπρὰν ὀξύτητα καὶ τὰς αἰφνιδίας ἀκωχὰς τῶν λόγων τοῦ Δυπίνου δὲν ἔχει, οὔτε τὴν ἐμβριθείαν τοῦ λόγου τοῦ Ὀδύλλον- Βορότου, οὔτε τὸν δηκτικὸν σαρκασμὸν τοῦ Μωγί-

νου, οὔτε τὴν κυματοῦσαν εὐφράδειαν τοῦ Σωζέτου οὔτε τοῦ Γιζῶτου τὴν ὑψηλὴν λογικὴν· ἔχει δὲ ἰδιὸν τι προτέρημα, μὴ ἐπιδεχόμενον σύγκρισιν κατ' οὐδὲν πρὸς οὐδένα.

Ὁ λόγος τοῦ δὲν εἶναι δημηγορία, εἶναι συνομιλία, ἀλλὰ συνομιλία λαμπρά, ταχεῖα, κούφη, ζωμύλος, ζωηρά, καταπεποικιλμένη μὲ ἱστορικὰ διηγήματα, μὲ ἀνέκδοτα καὶ μὲ παρατηρήσεις λεπτὰς· καὶ ὅλα ταῦτα τὰ λέγει, τὰ κόπτει, τὰ ράπτει, τὰ θραύει, τὰ δένει, τὰ ἀναλύει καὶ τ' ἀνασυνθέτει μετ' ἀπαραμίλλου ἐπιδεξιότητος. Αἱ δὲ ἰδέαι τὸσον ταχέως γεννῶνται εἰς τὴν παράδοξον κεφαλὴν ἐκείνην, τὸσον ταχέως, ὥστε φαίνονται ὡς ἂν ἐγεννήθησαν πρὶν ἢ συλληφθῶσιν· οὐδὲ Γίγαντος εὐρεῖς πνεύμονες ἤθελον ἀρκέσει ὅπως ἐκφέρωσι τοὺς λόγους τοῦ ἀγγίχους τούτου νάννου. Ἡ φύσις, συμπαθῶς ἀποζημιούσα ὅσους ἄλλως ἡδίκησε, φαίνεται ὅτι καὶ αὐτοῦ ἠθέλησε νὰ συγκεντρώσῃ ὅλην τὴν ἀνδρικὴν δύναμιν εἰς τοῦ λάρυγγος τὰ ἀσθενῆ ὄργανα.

Ὁ λόγος τοῦ πετᾷ ὡς ἐλαφρὰ πτέρυξ πτηνοῦ, καὶ τοξεύει τὸσον ταχέως, ὥστε ὁ τρωθεὶς δὲν αἰσθάνεται πόθεν προέρχεται ἡ πληγὴ.

Ἐνίοτε αἰφνης διακόπτεται διὰ ν' ἀποκριθῇ εἰς τοὺς προσφωνοῦντας αὐτὸν, καὶ τοῖς ἀκοντίζει ἀπαντήσεις τὸσον εὐστόχους καὶ τὸσον ταχείας, ὥστε μένουσι τεθορυβημένοι.

Ἄν θεωρῶν τις παρίσταται ὑπὸ διαφόρους ἐπόψεις, τὰς μὲν ἀληθεῖς τὰς δὲ ψευδεῖς, τὰς συσσωρεύει ὅ- λας, τὰς συμμιγνύει, καὶ τὰς συστρέφει, καὶ τὰς παί- ζει ἐμπρὸς σου, καὶ τὰς κάμνει ν' ἀκτινοβολῶσι μὲ τὴν ἐπιδεξιότητα καὶ ὀξύτητα, ὥστε δὲν προφθά- νεις ν' ἀνακαλύψῃς ποῦ τὸ σόφισμα κρύπτεται. Δὲν ἠξέυρω ἂν ἡ ἀταξία τῶν αὐτοσχεδιασμάτων του, ἂν ἡ συναφὴς ἐπισώρευσις τοσοῦτων ἑτερογενῶν προτά- σεων, ἂν ἡ ἀλλόκοτος μίξις ὧν τούτων τῶν ἰδεῶν καὶ ὧν τούτων τῶν τόνων εἶναι τῆς εὐγλωττίας τοῦ τέχνασμα· ἀλλ' οὐδενὸς ῥήτορος οἱ λόγοι εὐκο- λώτερον ἀνασκευάζονται ὅταν ἀναγινώσκωνται, δυσ- κολώτερον ὅταν ἀκούωνται προφερόμενοι. Εἶναι ὧν τῶν πολιτικῶν πανούργων ὁ διασκεδαστικώτερος, ὧν τῶν σοφιστῶν ὁ ὀξύτερος, ὧν τῶν θαυματο- ποιῶν ὁ ἐπιδειξιώτερος καὶ ὁ δυσκαταληπτότερος. Εἶναι ὁ Βόσκος τοῦ βῆματος.

Ἐνίοτε φαίνεται κατανυσσόμενος ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ εἶναι ἀμίμητος ὅταν ὑποκρίνηται τὸ θῆμα. Ἄλλοτε ὁ- μιλεῖ τὴν γλῶσσαν τῆς ἀρετῆς, καὶ τότε ἐκ μυχίων ἐγκάτων ἀναπέμπει βαθεῖς στεναγμοὺς περὶ τῆς δια- γροφῆς τῆς κοινῆς γνώμης. Προσποιεῖται δ' ἐπίσης θαυμασιῶς καὶ τὸν μειλίχιον, καὶ ἐν ᾧ λέγει, ὅτι σὲ θωπεύει, σὲ σχίζει μὲ τοὺς ὄνυχας ὁ μικρὸς, ὁ παμπόνηρος!

Εἰς τὴν λογομαχίαν δὲν εἶναι πολὺ δριμύς, διό- τι πολιτικὴν πίστιν δὲν ἔχει. Ἐμπαίζει δ' ὅλας τὰς θεωρίας· καὶ καλὸν καὶ κακὸν, καὶ ἀληθές καὶ ψευ- δές δι' αὐτὸν δὲν ὑπάρχει.

Α. Ρ. Ρ.